

Arendt's Storytelling and the Representation of Iran's Identity in karname Ardashir Babakan

Ali Tadayyonrad^{1*}, Sara Najafpour², and Amirmasoud Shahramnia³

1. Corresponding Author, Assistant Professor, Department of Political Science, Faculty of Law and Political Science, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. E-mail: Tadayon@scu.ac.ir
2. Assistant Professor, Department of Political Science, Faculty of Law and Political Science, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. E-mail: S.Najafpour@scu.ac.ir
3. Associate Professor, Department of Political Science, University of Isfahan, Isfahan, Iran. E-mail: m_shahramnia@yahoo.com

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received: 17/09/2022

Received in revised form:
24/12/2022

Accepted: 07/01/2023

Keywords:

Arendt,
Ardashir,
Iran,
Story,
Karnamag.

ABSTRACT

There is no consensus regarding the nature of "Karname-e-Ardeshir-e-Babakan" (also known as "Karnameh Artakhshir Papakan", as it is considered to be an epic, a legend, a novel, and a historical account. The aim of the current research is to understand the nature of this work from a political perspective. Our main question is: What is the status and nature of the "Karnameh" from a political standpoint? To address this issue, we have applied Hannah Arendt's storytelling method to gain a deeper understanding of the text. Our investigation reveals that the "Karnameh" encompasses elements of storytelling as articulated in Arendt's philosophy, particularly her views on "Action" and "The Political. it can be classified as a distinctly political work. The "Karnameh" serves as a significant effort to articulate the history, epic narratives, legends, political thought, and other facets of Iranian culture and civilization as a unique phenomenon, embodying an identity expressed through an engaging language and format that evokes the essence of national identity. It is a work that, through the lens of Arendt's insights, captures the voice of ancient Iranian courtiers. The "Karnameh" represents the written form of Gosan's narrative, reflecting the beliefs and history of the Iranian people.

Cite this article: Tadayyonrad, A., Najafpour, S., Shahramnia, A. (2025). *Arendt's Storytelling and the Representation of Iran's Identity in karname Ardashir Babakan. Research in Narrative Literature*, 14 (1), 27-52.

© The Author(s).

DOI: 10.22126/rp.2023.8282.1666

Publisher: Razi University

Extended Abstract

Introduction:

Many Iranian texts, theories, and ideas have yet to be systematically analyzed and critiqued by political scholars within the appropriate frameworks of this scientific field. One particularly important text is the *Karnameh Artakhshir Papakan* (*Karname-e Ardashir-e Babakan*) The Book of Deeds of Ardashir, Son of Papak). Understanding the nature, significance, and political implications of this work from a political science perspective is crucial and will enhance our understanding of ancient Iranian political thought and action. In this study, we aim to situate the *Karnameh-e Ardashir-e Babakan* within the framework of Hannah Arendt's concepts of storytelling and narrative through a political lens. We will analyze and evaluate this work to gain a deeper understanding of its political nature and significance. Our objective is to explore the political dimensions of the *Karnameh Artakhshir Papakan* and its most critical political implications. The central question we address is: What is the political nature and significance of the *Karnameh Artakhshir Papakan*?

Methodology:

To understand the political nature, significance, and themes of the “*Karname-e Ardashir-e Babakan*,” we seek to analyze this text within the framework of Hannah Arendt's ideas and methods of storytelling. The relationship between story and politics in Arendt's thought has specific components and functions, closely tied to the foundations of her political thinking, including the concept of action. Just as action in Arendt's thought is intersubjective, creative, initiatory, worldly, linguistic, and dialogical—encompassing presence in the public sphere, initiative, dialogue, speech, argumentation, persuasion, and standing up for goals, ideals, and resistance to evil—the story, as Arendt conceives it, has the capacity to express, reveal, and transmit all the potentials of action. As such, it acquires unique and political functions and components. Storytelling is the best medium and foundation for expressing, revealing, representing, and understanding political phenomena and events. Stories reveal events, the identity of heroes and actors, and, together, construct history. In this article, we attempt to analyze and evaluate the *Karname-e Ardashir-e Babakan* with these nuances of political storytelling from Arendt's perspective.

Results and Discussion:

Our investigation shows that the *Karnameh* includes the elements of the story in Arendt's thought, which is related to her views on "Action" and "The Political", and therefore it is a completely political work. *Karnameh* is an effective effort to express the history, epic, legend, political thought and other elements of Iranian culture and civilization as a unique phenomenon and an identity with an attractive language and format that can bring out the identity and spirit of the national identity. A work that only "story" - with Arendt's minutes - was able to do in the voice of the ancient Iranian courtiers. *Karnamag* is the written form of Gosan's narrative of the beliefs and history of the Iranian people.

Conclusion:

Politics and storytelling share a bidirectional relationship; politics and politicians influence the emergence of narratives, utilizing them to justify their actions and persuade their audiences. Conversely, stories enhance our understanding of society and individuals, playing a significant role in the construction of identity and selfhood. Given these roles, storytelling acquires specific components and functions within Arendt's intellectual framework, which are intricately connected to the foundations of her political thought, including the concepts of action and the public sphere. Arendt's perspective on storytelling and its components can be applied to the analysis of political narratives (including stories, ideologies, schools of thought, etc.) as well as to the construction of such narratives.

Within Arendt's intellectual system:

1. Story serves as the optimal medium for the emergence of identity.
2. Storytelling possesses an exemplary and paradigmatic nature rather than a generalizing one.
3. Story is the outcome of a "web of interconnected relationships."
4. The hero of the story is the courageous actor in the public sphere.
5. Story is a means of achieving immortality.
6. The storyteller is situated within a specific context.
7. Storytellers express identity (who one is) most effectively through narratives.

Although the *Karname-e Ardashir-e Babakan* centers on the deeds and actions of Ardashir-e Babakan, its primary theme is the unification of Iran and the elimination of fragmentation. All the details of the story function as instruments for nationalist and political action aimed at unifying Iran. They recount and revive its myths and beliefs to rediscover the nation's spirit and identity. These objectives and methods are fundamentally political. The *Karnameh* aims to present Iranian identity, culture, and mythology through a narrative and storytelling format. Its goal is to convey a comprehensive understanding rather than to propose an overarching theory, generalize a specific intellectual model, or simply recount historical events. The work seeks to offer a distinctive portrayal of Iranian identity, which is, in itself, a political endeavor.

The hero of the *Karnameh* is courageous and active in the Arendtian sense; his actions are both political and practical endeavors in the public sphere, aimed at achieving liberation. He seeks freedom and the defeat of his enemies through heroic deeds, embodying the qualities of the ideal Iranian king and representing the image of a worthy ruler for Iran. The narrative structure of the *Karnameh-e Ardashir* has significantly contributed to its lasting legacy and the immortality of its hero. The *Karnameh* is one of the few surviving texts written in the Pahlavi script and language. The storyteller within the *Karnameh* actively participates in the narrative, advocating for the unity and illustrious identity of Iran. His concern for Iran's political turmoil is evident throughout the text, as he accompanies and encourages the tale of Iran's liberation by reviving and emphasizing its myths, beliefs, and legends.

داستان آرنتی و بازنمایی کیستی ایران در کارنامه اردشیر بابکان

علی تدین راد^{۱*} | سارا نجف پور^۲ | امیرمسعود شهرام نیا^۳

۱. نویسنده مسئول، استادیار، گروه علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران. رایانامه: Tadayon@scu.ac.ir
۲. استادیار، گروه علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران. رایانامه: S.Najafpour@scu.ac.ir
۳. دانشیار، گروه علوم سیاسی، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. رایانامه: m_shahramnia@yahoo.com

اطلاعات مقاله چکیده

در پژوهش‌های اهل ادب و تاریخ و سیاست‌انگاره یگانه و غالبی درباره ماهیت کارنامه اردشیر بابکان وجود ندارد و حماسه، افسانه، رمان و تاریخ قلمداد شده است. تلاش برای فهم ماهیت این اثر از منظر سیاسی هدف پژوهش حاضر به‌شمار می‌رود و سؤال اصلی ما این است که جایگاه و ماهیت کارنامه اردشیر بابکان از منظر سیاسی کدام است؟ برای بررسی این موضوع کوشیدیم کارنامه را در چارچوب ایده و روش داستان‌سرایی هانا آرنت قرار داده و به شناختی بهتر از این متن برسیم. بررسی ما نشان می‌دهد کارنامه متضمن عناصر داستان در اندیشه آرنت و همسو با آرای او درباره کنش و امر سیاسی، اثری سراسر سیاسی است. کارنامه، کوششی است برای بیان تاریخ، حماسه، افسانه، اندیشه سیاسی و دیگر عناصر فرهنگ و تمدن ایرانی به مثابه پدیده‌ای منحصر به فرد و هویتی با زبان و قالبی که بتواند روح هویت ملی را به ظهور برساند؛ کاری که تنها داستان- با دقایق آرنتی- در نوای خنیاگران کهن ایرانی توان آن را داشته است. کارنامه، صورت مکتوب روایت داستانی گوسان‌ها از باورها و سرگذشت قوم است.

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۲۶

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۱۰/۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۱۷

واژه‌های کلیدی:

کارنامه اردشیر بابکان،
داستان،
ایران،
آرنت،
سیاست.

استناد: تدین راد، علی؛ نجف پور، سارا؛ شهرام نیا، امیرمسعود (۱۴۰۴). داستان آرنتی و بازنمایی کیستی ایران در کارنامه اردشیر بابکان. پژوهشنامه ادبیات داستانی، ۱۴ (۱)، ۲۷-۵۲.

حق مؤلف © نویسندگان.

ناشر: دانشگاه رازی

DOI: 10.22126/rp.2023.8282.1666

۱. پیشگفتار

۱-۱. تعریف موضوع

کارنامه اردشیر بابکان «تکه ادبی شیرین و دلچسبی» (هدایت، ۱۳۴۲: ۱۶۳) است که در آن سرگذشت اردشیر بابکان به شکلی داستانی شرح داده شده است. روایت این داستان در نوشته‌های مختلف دیگر نیز با تفاوت‌هایی بیان شده است؛ از جمله در تاریخ طبری (طبری، ۱۳۵۲: ۵۸۰-۵۸۲)، تاریخ بلعمی (بلعمی، ۱۳۴۱: ۸۷۴-۸۸۶)، غررالسیر (ثعالبی، ۱۳۶۸: ۲۹۹-۳۰۳)، مروج الذهب (مسعودی، ۱۳۹۶: ۲۳۸) و شاهنامه فردوسی (فردوسی، ۱۳۹۸: ۶۱۰-۶۴۹).

کارنامه به سبب اهمیت و جایگاهش از جهات گوناگون بررسی شده است و اغلب برآنند که در یک دسته خاص از گونه‌های متن‌های فارسی نمی‌گنجد. «ناتل خانلری، ۱۳۷۴: ۲۲۳» پژوهشگران مختلف آن را از گونه متن‌های اندرزی عصر ساسانی، تاریخ و تاریخ آمیخته به افسانه (تفضلی، ۱۳۷۶: ۲۶۰)، تاریخ روایی (آموزگار، ۱۳۹۹: ۱۹۸)، تاریخ در روند پیوستن به افسانه (Gyselen & Grenet, 2003: 131) و عده‌ای آن را رمان (هدایت، ۱۳۴۲: ۱۶۳) و رمان تاریخی شمرده‌اند. مورخان غربی در ابتدای آشنایی با این متن آن را هم‌چون منبعی تاریخی می‌دیدند؛ اما به دلیل عدم دقت تاریخی کارنامه، به زودی از این رویکرد سرخورده شدند. ذبیح‌الله صفا با «حماسی» قلمداد کردن کارنامه بر آن است که: «این کتاب مانند روایات حماسی، از خوارق عادات و یا اوهام ملّی و داستانی انباشته است و این خود می‌رساند که کارنامه اردشیر بابکان، کتابی نیست که به قصد بیان احوال تاریخی مؤسس سلسله ساسانی نگاشته شده باشد.» (صفا، ۱۳۳۳: ۱۳۲).

نویسندگانی مثل صادق هدایت برآنند که در تاریخی بودن این اثر شکی نیست؛ اما در این که «نگارنده در بهم انداختن وقایع دخل و تصرف کرده و به صورت رمان در آورده نیز تردیدی نیست» (هدایت، ۱۳۴۲: ۱۶۳). از این دیدگاه، «آمیختگی افسانه و تاریخ باهم» (باقری، ۱۳۷۸: ۹) از ویژگی‌های بارز این متن شمرده می‌شود. برخی نویسندگان این اثر را ترکیبی و چندلایه شمرده و جنبه‌های تاریخی، اساطیری و ادبی را در آن متمایز می‌کنند. «امینی، ۱۳۸۹: ۵-۲۷» و پژوهشگران دیگری نیز کارنامه را از جهت «خصائص داستانی» و ویژگی‌های ادبی و داستانی آن مورد توجه قرار داده‌اند. با نظر به این کثرت و پراکندگی نگاه‌ها به ماهیت کارنامه اردشیر بابکان از یکسو و فقدان تحلیل و نقد آن از منظر دانش سیاسی از جانب دیگر، کوشش برای فهم جایگاه و ماهیت این اثر از منظر سیاسی مسئله پژوهش حاضر به شمار می‌رود.

اهمیت: بسیاری از متن‌ها، نوشته‌ها، نظریه‌ها و اندیشه‌های ایرانی تاکنون به شکلی نظام‌مند از سوی متفکران دانش سیاسی و در چارچوب مقولات و مفاهیم این حوزه علمی به شکلی شایسته دیده، بررسی، تحلیل، فهم و نقد نشده‌اند. یکی از این متن‌های مهم و شایان توجه کارنامه اردشیر بابکان است که شناخت ماهیت، جایگاه و تضمینات سیاسی آن از منظر دانش سیاسی و مفاهیم آن اهمیت زیادی دارد و به ترسیم تصویری دقیق‌تر از اندیشه و کنش سیاسی ایران کهن کمک خواهد کرد.

ضرورت: بررسی‌های مختلف درباره کارنامه اردشیر بابکان تاکنون در چارچوب انگاره‌های پژوهشگران ادب و گاه تاریخ بوده و به شکلی شایسته به تضمینات سیاسی و هویتی آن توجه نشده است. فهم ماهیت و جایگاه سیاسی این اثر از منظر علم سیاست یک ضرورت است.

اهداف: در این پژوهش برآنیم که در بازخوانی سیاسی کارنامه اردشیر بابکان، آن را در قالب انگاره‌ها و آرای آرنت درباره داستان و داستان‌گویی قرار داده و تحلیل و ارزیابی کنیم تا جایگاه و چیستی این اثر از جهت سیاسی را بهتر درک کنیم. هدف ما فهم ماهیت کارنامه اردشیر بابکان از منظر سیاسی و مهم‌ترین تضمینات سیاسی آن است.

سوال: سوال اصلی ما این است: جایگاه و ماهیت کارنامه اردشیر بابکان از منظر سیاسی کدام است؟ فرضیه: کارنامه اردشیر بابکان متضمن عناصر داستان‌گویی در اندیشه آرنت و نتایج آن است.

روش: برای فهم چیستی و جایگاه کارنامه اردشیر بابکان از جهت سیاسی و مضامین آن می‌کوشیم این اثر را در چارچوب ایده و روش داستان‌گویی هانا آرنت تحلیل کنیم. رابطه داستان و سیاست در اندیشه هانا آرنت دقیق، مؤلفه‌ها و کارکردهای خاصی داشته و با بنیان‌های فکر سیاسی او از جمله مفهوم کنش (عمل) پیوستگی زیادی دارد. یعنی همان‌طور که کنش در اندیشه آرنت بین‌الذهانی، خلاقانه، آغازگرانه، جهانی، زبانی و گفتگویی است و حضور در عرصه عمومی، ابتکار، گفتگو، سخن، استدلال، اقناع و ایستادگی در راه هدف و آرمان و اعتراض به بدی‌ها را در بر دارد؛ داستان آن چنان که آرنت در ذهن دارد ظرفیت به بیان آوردن، به ظهور رساندن و انتقال تمام قابلیت‌های کنش را داراست و از این روی کارکردها و مؤلفه‌هایی ویژه و سیاسی می‌یابد. داستان بهترین محمل و بستر برای بیان، ظهور، نموداری و فهم پدیده‌ها و رویدادهای سیاسی است. داستان‌ها افشاکننده رویدادها، کیستی و هویت قهرمانان و کنشگران و با هم، بر سازنده تاریخ هستند.» (تدین‌راد، ۱۳۹۴: ۱۶۳-۱۹۴) در این مقاله می‌کوشیم کارنامه اردشیر بابکان را با این دقیق داستان سیاسی از منظر آرنت تحلیل و ارزیابی کنیم.

۱-۲. پیشینه پژوهش

درباره کارنامه پژوهش‌های متعددی انجام شده که می‌توان گفت بیش‌تر آن‌ها از منظر ادبی این اثر را بررسی و تحلیل کرده‌اند.

ابراهیمی (۱۴۰۰) در مقاله «اسطوره‌شناختی چگونگی و چرایی سفر قهرمان در کارنامه اردشیر بابکان» و راشد محصل و موسوی (۱۳۸۹) در مقاله «بررسی عناصر داستانی در متن پهلوی کارنامه اردشیر بابکان» عناصر داستانی و شخصیت قهرمان این اثر را کاویده‌اند. امینی (۱۳۹۰) به «مقایسه کارنامه اردشیر بابکان و افسانه‌های منتسب به بارسوما بر اساس گزارش موسی خورنی» می‌پردازد و می‌کوشد صحت و اصالت گزارش خورنی از متن یونانی مشابه کارنامه را بررسی کند. امینی در مقاله «بررسی تطبیقی کارنامه اردشیر بابکان با روایت نویافته یونانی آن» (امینی، ۱۳۸۹) نیز چنین هدفی داشته است. هاشمی‌نژاد (۱۳۶۹) کوشیده است کارنامه اردشیر بابکان را به شکلی بازنویسی کند که برای داستان‌نویسی ایران امروز الگوی مناسب و خودی ارائه دهد. از این روی با برجسته کردن عوامل و عناصر داستانی، خصائل داستانی آن را برجسته کرده و صحنه‌های داستان را به فراخور موضوع از هم جدا کرده است. تحقیق درباره جایگاه و مضمون کارنامه از منظر سیاسی کم شده است و در این رابطه امیدعلی (۱۳۹۰) در پایان‌نامه خود با عنوان «بررسی مقایسه‌ای کارنامه اردشیر بابکان و یشت‌ها در رابطه با مسئله هویت ایرانی»، بر رابطه دین و سیاست در کارنامه تأکید کرده و نشان داده است مسائل دینی در کارنامه چندان نمودی ندارند.

با وجود این تحقیقات ارزشمند، می‌توان گفت از زاویه علم سیاست تاکنون این اثر به‌طور شایسته بررسی نشده و هم‌چنان ماهیت و تضمینات سیاسی کارنامه اردشیر بابکان به روشنی پژوهیده نشده است.

۱-۳. روش پژوهش و چارچوب نظری

۱-۳-۱. آرنت و داستان‌گویی^۱

از محوری‌ترین مباحث آرنت در اندیشه سیاسی تمایز میان دو گونه زندگی وقف عمل (کنش) یا حیات عمل‌ورزانه^۲ و زندگی و حیات تأملی یا نظرورزانه^۳ است که برای هر بحثی درباره او باید به دقایق این مفهوم آگاهی داشت. آرنت فعالیت‌های بشر را در سه دسته تقلا^۴، کار^۵ و کنش^۱ جای

1. Storytelling
2. Vita Activa
3. Vita Contemplativa
4. Labur
5. Work

می‌دهد و کنش را بالاتر می‌نشانند.» (آرنت، ۱۳۸۹: ۴۹-۴۸) کنش از عالی‌ترین فعالیت‌های بشری به شمار می‌رود که حضور در عرصه عمومی، ابتکار، تهور، انقلاب، گفتگو، سخن، استدلال، اقناع و ایستادگی در راه هدف و آرمان و اعتراض به بدی‌ها را در بر دارد.^۱ (بشیری، ۱۳۸۲: ۱۴۵) کنش در اندیشه آرنت بین‌الذهانی، متکثر، مشارکتی، پیش‌بینی‌ناپذیر، برگشت‌ناپذیر، خلاقانه و آغازگرانه، جهانی و زبانی و گفتگویی است. کنش در نظر او هم‌چنین به‌نوعی افشاکننده انسان است، یعنی در کنش است که کیستی به ظهور می‌رسد. «عمل^۲ فرایند آشکار کردن خویشتن است، انسان‌ها با عمل کردن و سخن گفتن نشان می‌دهند «که» هستند و فعالانه هویت یگانه شخصی خویش را آشکار می‌سازند.» (لسناف، ۱۳۸۵: ۱۰۷)

از دید آرنت دست یافتن به تعریفی از انسان، به نوعی امتناع فلسفی گرفتار است و تعریف‌ها همه توصیف یا تفسیرهای چیستی^۳ انسان و صفات او هستند و این در حالی است که وجه ممیز انسان و سایر موجودات را باید در کیستی او دید. آرنت معمولاً افشای کیستی را به نمود^۴ و تعامل عمومی شخص نسبت می‌دهد که آن را با واژگان و بیان سرراست کلامی نمی‌توان نشان داد. آن‌گاه که بگوئیم با واژگان بگوئیم او کیست، کلمات ما را به بیراهه توصیف چیستی او می‌کشاند و یگانگی خاص فرد بدان‌سان که در کنش و سخن خود را نشان می‌دهد از دست ما می‌گریزد. به نظر آرنت داستان عیان‌کننده و نشان‌دهنده کیستی قهرمان آن است و هرکسی را تنها با دانستن داستان آن می‌توان شناخت و به کیستی او پی برد. چه بسا هر توصیفی و اطلاعات و اثری از هرکس صرفاً این‌که او چیست یا چه بوده را به ما نشان می‌دهد، اما کیستی فرد را تنها با دانستن داستان او خواهیم فهمید. آرنت بر آن است که کیستی را هم‌چون غیب‌گویان یونان باستان که «نه با کلام عیان می‌دارند نه با کلام پنهان می‌سازند، بلکه علایمی روشن می‌دهند»، در داستان‌ها می‌توان دید. داستان‌ها قابلیت آن را دارند که به ماهیت خارق‌العاده^۵ و پدیداری امر سیاسی؛ یعنی سیرت نموداری، انکشافی و افشاگر آن وفادار باشند. به بیان دقیق‌تر، داستان‌ها «نتایج عمل» هستند.» (آرنت، ۱۳۸۹: ۲۸۳-۲۸۷).

1. Action

۲. در ترجمه‌های فارسی نوشته‌های *هانا آرنت*، از هر دو واژه کنش و عمل استفاده شده است؛ اگرچه با نظر به قلمرو موضوع یعنی حوزه سیاست و فکر سیاسی، واژه کنش مناسب‌تر به نظر می‌رسد. برای رعایت امانت در نقل قول‌ها، در این مقاله از هریک از دو واژه که مترجم اصلی به کار برده باشد، استفاده خواهیم کرد؛ چرا که در معنا و مفهوم تفاوتی ایجاد نمی‌کند.

3. What

4. Appearance

5. Phenomenal

قابلیت بازنمودن و شیء گردانی کنش و سخن «تنها از طریق نوعی تکرار، تقلید یا محاکات^۱ ممکن است که طبق نظر ارسطو بر همه هنرها حاکم است، اما عملاً تنها مناسب درام^۲ است که خود اسم آن (مأخوذ از فعل یونانی dran به معنای عمل کردن) نشان می‌دهد که بازیگری به واقع تقلیدی از عمل کردن است. اما این رکن تقلیدی نه تنها در هنر بازیگر، بلکه همانطور که ارسطو به حق ادعا می‌کند، در تصنیف یا نگارش نمایشنامه نیز هست...» (آرنت، ۱۳۸۹: ۲۹۰) داستان، نمایش، تصنیف و درام بهترین قالب‌ها برای به ظهور رساندن کیستی و هویت انسان‌ها و کشگری‌ها در تاریخ هستند. «نمایش هنر سیاسی اعلاست؛ تنها در نمایش است که قلمرو سیاسی حیات بشری به هنر انتقال می‌یابد. به همین منوال، نمایش آن یگانه هنری است که تنها سوژه‌اش انسان است در متن رابطه‌ای که با دیگران دارد.» (آرنت، ۱۳۸۹: ۲۹۰) داستان سرایی از نظر آرنت، ذاتاً سیاسی است. (Jorgensen, 2020: 2).

تاریخ به کنش مردمان و سخنان و اعمال آن‌ها در فرآیند اعمال عدالت در جهان خارج و در سطح سیاسی مربوط می‌شود و نه مثلاً به انگیزه‌های پنهان و تجربه فردی. در نتیجه داستان‌ها به طور فی‌نفسه سیاسی هستند، نه فقط به این خاطر که ذات آن‌ها متشکل از پدیده‌ها و رویدادهای سیاسی است، بلکه علاوه بر این به دلیل تناسب‌شان با ماهیت کنش (عمل) به مثابه نمود^۳ و افشا^۴. اگر مردم کیستی خود را در سخن و کنش افشا می‌کنند، داستان‌ها همان اثر افشاکننده را دارند. داستان‌ها «نمود پدیداری^۵ (خارق‌العاده) بر صفحه زندگی‌های سیاسی» هستند. (Herzog, 2001: 187).

۱-۳-۲. داستان‌گویی

داستان‌گویی یک اصطلاح نیست که آرنت آن را در قالب یک مفهوم تعریف کند یا در آثارش مکرر به کار گیرد. (disch, 1993: 668) داستان (یا قصه) برای آرنت با معانی ضمنی فهم ما از واقعیت پیوند دارد و سرهم کردن داستانی موهوم و تحمیل آن بر واقعیت نیست. (Hinchman, 1991: 463) آرنت به سبب باور به آغازگری هر انسان و امکان‌های تازه‌ای که با خود دارد، در فهم جهان و رویدادها و مناسبات آن به تعمیم‌های کلی و نظریه‌های فراگیر اعتماد و التفات چندانی ندارد و بیش از آن، به راه‌های دیگر مثل داستان‌گویی فکر می‌کند. «نه فلسفه، نه تحلیل، نه موعظه و ... در شدت و غنای معنا نمی‌تواند با قصه‌ای که خوب روایت شده باشد مقایسه شود.» (Arendt, 1968: 21-22).

1. Mimesis: Representation or verisimilitude

2. drama

3. Appearance

4. Disclosure

5. Phenomenal appearance

برخلاف نظریه‌ها، داستان‌ها مدافع هیچ ادعای حقیقت قطعی‌ای نیستند، بلکه به معنا، یا دقیق‌تر، به معناداری گرایش دارند. «نگرش شکاکانه آرنت در مورد الگوهای تاریخی با گرایش مشتاقانه او به داستان‌گویی کامل شده بود.» (Canovan, 1992: 95). داستان‌گویی راهی است – و چه بسا در نگاه آرنت تنها راه – برای حفظ منحصربه‌فردی تجربه‌ها و رویدادها. در اندیشه آرنت یک داستان زمانی موفق است که معنا را به طریقی غیرتعمیمی^۱ و تمثیلی و نمونه‌ای نشان دهد و آشکار سازد؛ برخلاف نظریه‌ها که معمولاً امور خاص و منحصربه‌فرد را ذیل مفاهیم تعمیم داده‌شده رده‌بندی می‌کنند. به نظر جاکوبیتی^۲، این بخشی از روش نگارش آرنت بود که موارد تمثیلی و نمونه‌وار را بیابد و از آن‌ها برای عبور دادن ما از مفاهیم سنتی که ما را از دیدن آشکار تجربه‌های نو باز می‌دارد، استفاده کند.» (Jacobitti, 1991: 286-287)

در نگاه آرنت داستان‌ها اصلاً در کثرت بشر و از دل «شبکه تودرتوی روابط» انسان‌ها شکل می‌گیرند. عرصه امور بشری برساخته شبکه تودرتوی روابط بشری در هر جایی است که انسان‌ها با هم مراوده دارند. انکشاف کیستی و ماهیت‌راستین، همواره در دل این شبکه تودرتوی از پیش موجود رقم می‌خورد و «سرانجام به صورت داستان زندگی بی‌همتای فرد نوآمده ظاهر می‌شود، داستانی که به طرزی بی‌همتا داستان زندگی همه کسانی را که او با آن‌ها ارتباط برقرار می‌کنند تحت‌تأثیر قرار می‌دهد.» (آرنت، ۱۳۸۹: ۲۸۶)

در این چارچوب، فرد آنی است که خود را بر دیگران می‌نمایاند؛ اگرچه این کیستی همواره از خودِ شخص پنهان می‌ماند. به عبارت دیگر، شخص مستقل یا فراسوی نمود و ظهور یافتن و فهمیده شدن به وسیله ناظران وجود ندارد. «داستان‌ها – نتایج عمل و سخن – فاعلی را عیان می‌دارند، اما این فاعل مؤلف یا پدیدآورنده نیست. داستان‌ها بیش از هر چیزی «درباره سوژه خویش، قهرمانی که در مرکز هر داستان است به ما خبر می‌دهند.» (آرنت، ۱۳۸۹: ۲۸۶). با این‌که هر انسانی با کنش و سخن زندگی‌اش را در جهان بشری آغاز می‌کند و خود را عیان می‌کند و به ظهور می‌رساند، هیچ‌کس مؤلف داستان زندگی خود نیست. از دید آرنت، دایمون^۳ در اسطوره‌شناسی یونانی خدایی است که «با هر انسانی در سراسر عمرش ملازم است و همواره از پشت سرش او را زیر نظر دارد و بنابراین تنها به دید کسانی درمی‌آید که آن شخص با آن‌ها مواجه می‌شود» (آرنت، ۱۳۸۹: ۲۸۱). تصویر آرنت از

1. Non- generalizing

2. Jacobiti

3. Daimon(δαίμων)

د/یمون نشان می‌دهد که دیگران بهتر می‌دانند که ما چه کسی هستیم تا این که خودمان بدانیم. ما به طور بین‌الاذهانی از طریق منظری بیرونی که برآمده از منظرهای دیگران درباب زندگی، کنش‌ها و سخن‌های ماست، درباره خودمان آگاهی می‌یابیم. ریکور این را شفاف نبودن هر داستان زندگی‌ای برای قهرمانش می‌داند.» (Ricoeur, 1983: 67).

در کاربست روش داستان‌گویی آرنت باید گفت که این روش با آرمان بی‌طرفی مرسوم پژوهشگری در تقابل و چالش قرار می‌گیرد. در مقابل این رویکرد، مشاهده‌گر آرنتی مشاهده‌گری موقعیت‌مند است و موضع تماشاگری (Herzog, 2001: 87) درگیر در موضوع مورد بررسی‌اش را اتخاذ می‌کند؛ چراکه موضع ناظر غیردرگیر از رسیدن به معنا به مثابه هدف اصلی هرمنوتیک پدیدارشناسانه جلوگیری می‌کند.

قهرمان داستان از دید آرنت نه رقم‌زننده کارهای خارق‌العاده و صفات قهرمانانه، بلکه کسی است که شجاعت کنشگری و سخن گفتن در عرصه عمومی و آشکار ساختن و انکشاف خویشتن را داراست. آرنت درباره قهرمان داستان می‌گوید: «قهرمانی که داستان او را عیان می‌دارد لزومی ندارد که صفات قهرمانان را داشته باشد؛ کلمه hero (قهرمان) در اصل، یعنی نزد هومر، صرفاً نامی بود که بر هر آزادمردی که در کارستان نبرد تروا شرکت کرده بود و درباره او می‌شد داستانی گفت اطلاق می‌شد» (آرنت، ۱۳۸۹: ۲۸۹).

آرنت کارکردی دیگر هم برای داستان قائل بوده، معتقد است انسان‌ها می‌توانند مانند آنچه که در یونان باستان می‌کردند، یعنی از راه برساختن یادگارهای بزرگ و گفته‌ها و کرده‌های ماندنی و از راه خاطره و داستان شدن، باقی و جاودان بمانند که این بقا و جاودانه شدن با هر فعالیتی محقق نخواهد شد، بلکه با کنش می‌توان بدین مقصود رسید.» (آرنت، ۱۳۸۹: ۵۸-۵۴)

در نهایت مهم‌ترین دقایق آرای آرنت درباره داستان‌گویی را می‌توان چنین مقوله‌بندی کرد:

- ۱- داستان‌ها بهترین محمل و بستر برای بیان، ظهور، نموداری و فهم کنش‌های سیاسی به‌شمار می‌روند. ۲- داستان‌گویی مبتنی بر معرفت به واقعیت‌ها^۱ است اما حقیقتی^۲ را نشان نمی‌دهد، بلکه

معنای^۱ آنچه به آن می‌پردازد را آشکار می‌سازد. ماهیتی تمثیلی و نمونه‌وار دارد و نه تعمیمی، عینی و بی‌طرفانه^۲.

۳- داستان معرف مؤلف نیست. هیچ کس مؤلف داستان خود نیست. کیستی به طور بین‌الذّهانی از طریق منظری بیرونی که برآمده از منظرهای دیگران درباب زندگی، کنش‌ها و سخن‌هاست، نمودار می‌گردد (داستان، برآیند شبکه تودرتوی روابط).

۴- قهرمان داستان لزوماً رقم‌زننده کارهای خارق‌العاده و صفات قهرمانانه به مثابه نمود شجاعت نیست. قهرمان کسی است که شجاعت کنشگری و سخن گفتن در عرصه عمومی و آشکار ساختن خویش را داراست.

۵- داستان، راهی برای غلبه بر نیستی و مرگ پدیده‌ها و جاودان شدن است.

۶- داستان‌سرای آرتنی مشاهده‌گری موقعیت‌مند است و موضع تماشاگر یا شاهدی درگیر در موضوع مورد بررسی‌اش را اتخاذ می‌کند.

۷- کیستی را داستان‌سرایان (در جهان باستان: غیب‌گویان) با داستان‌ها به بهترین شکل بیان می‌کنند.

۲. پردازش تحلیلی موضوع

۲-۱. داستان آرتنی و کارنامه اردشیر بابکان

۲-۱-۱. داستان، بهترین بستر ظهور کیستی

سرگذشت اردشیر بابکان یا تاریخ آمد و شد ساسانیان و رویدادهای تاریخی‌ای که در کارنامه به آن‌ها اشاره شده، کم و بیش در نوشته‌های تاریخی وجود دارند و مورخان درباره آن‌ها نوشته‌اند. اگر هدف نویسنده کارنامه نوشتن تاریخ بود، بی‌شک هم‌چون دیگر مورخان دوران به الزامات و اسلوب‌های نگارش تاریخ و چارچوب‌های آن از جمله پرهیز از ابتدای روایت بر خواب و افسانه و ... دقت می‌کرد. در کارنامه هم‌چنان که پژوهشگران پرشمار از جهات گوناگون گفته‌اند، افسانه و تاریخ و حماسه و عشق و اسطوره‌ها به هم آمیخته‌اند و به نظر می‌رسد این امر آگاهانه از سوی داستان‌گویی دانشمند و هنرمند برای ارائه روایتی فراگیر و همه‌جانبه از موضوع صورت گرفته است.

کارنامه اردشیر بابکان به ظاهر درباره اردشیر بابکان و شخصیت و کنش‌های اوست؛ اما موضوع و مایه اصلی این اثر یکدستی و یک‌خدایی ایران و از بین بردن پراکندگی ملوک‌الطوایف است.»

1. Meaning

2. Objective

(کارنامه، ۱۳۵، ۱۱۳، ۱۱۵، ۲۷) به عبارت دیگر، همه جزئیات داستان امکاناتی هستند برای روایت دوران تاریخی مورد نظر و موضوع یگانه کردن ایران با همه اسطوره‌ها و باورهای مردمان آن و این از هنرمندی داستان‌گوست که بن‌مایه اصلی داستان را بر شخصیت و سرگذشت اردشیر منطبق می‌سازد. شخصیت اردشیر و دیگران در داستان، عوامل و مجریان تقدیری تعیین شده هستند که خواب‌ها و پیش‌گویی‌ها هم همه به این امر اشارت دارند، مثل خواب بابک در آغاز داستان (کارنامه، ۵-۹)، پیش‌گوئی پیش‌گویان اردوان (کارنامه، ۲۵-۲۷) و سخنان زن روستایی در هنگام گریز اردشیر و کنیزک (کارنامه، ۳۳). به این ترتیب می‌توان گفت همه این داستان از جنبه‌ها و ابعاد متفاوت و با دستمایه قرار دادن عناصر مختلف، در خدمت روایت روح ایران و فرهنگ و اساطیر آن بوده است.

کارنامه را باید سندی تاریخی از دغدغه داستان‌سرای ناشناخته آن در مورد یگانگی و یکپارچگی ایران شمرد. این نکته به روشنی از تأکید نویسنده در جای‌جای متن بر کوشش اردشیر برای یکپارچگی و یکدلی مردمان و نجات ایران از پراکندگی آشکار است. از این روی «هرچند در طرح اغراق‌آمیز اعمال قهرمانانه اردشیر و حوادث زندگی او ردپای افسانه‌پردازی توده مردم، خنیاگران و راویان را به آسانی می‌توان دید، اما پیداست که نگارنده نهایی داستان با بصیرت و سنجیدگی ویژه‌ای، این روایت‌های مردمی را به کتابت درآورده و جاودان ساخته است.» (امینی، ۱۳۸۹-۹-۱۰) تا راوی تمامی عناصر هویتی ایرانیان باشد.

علاوه بر این می‌دانیم راویان تاریخ و اندرزها و حماسه‌های کهن همواره می‌کوشیده‌اند از دلنشینی قصه و داستان نزد مردم برای اثرگذاری بیش‌تر استفاده کنند. گویا آنان دریافته بوده‌اند که «بیان رویدادهای زندگی به شیوه افسانه یک ضرورت آموزشی در جهت فراگیری و یک نیاز روانی برای سبک کردن بار اندوه است.» (راشد محصل، ۱۳۹۱: ۱۰) بزرگمهر حکیم در تمهید بر کلیله و دمنه فواید بیان داستانی موضوعات را متعدد می‌شمارد و می‌گوید:

اول آن‌که در سخن مجال تصرف یافتند تا در هر باب که افتتاح کرده آید به نهایت اشباع برسانند؛ و دیگر آن‌که پند و حکمت و لهو و هزل به هم پیوست تا حکما برای استفادت آن را مطالعات کنند. و نادانان برای افسانه خوانند، و احداث متعلمان به ظن علم و موعظت نگرند و حفظ آن بر ایشان سبک خیزد، و چون در حد کھولت رسند و در آن محفوظ تأملی کنند صحیفه دل را پر فواید بینند و ناگاه بر ذخایر نفیس و گنج‌های شایگانی مظفر شوند.» (بی‌نام،

بر این مبنا به نظر می‌رسد نویسنده کارنامه، در به‌ظهور رساندن کیستی ایران و هویت ایرانیان راه و الگوی داستان را آگاهانه و با نظر به دامنه عناصر هویتی و نیز دامنه و سطوح مورد نظر برای اثرگذاری برگزیده است.

۲-۱-۲. بیان معنا در کارنامه

کارنامه در پی نشان دادن کیستی خاص، منحصر به فرد و یگانه هویت و فرهنگ و اساطیر ایرانی است، در پی بیان معناست و نه نظریه‌ای فراگیر، تعمیم الگوی فکری یا تجربه‌های تاریخی و... از این روی داستان‌سرا چندان حتی دربند تاریخ، حقیقت و سنجش اعتبار و امکان بروز واقعی برخی افسانه‌ها که تنه به وهم و خرافه می‌زنند نبوده است، همان‌طور که شاید فردوسی در سرودن شاهنامه:

به آن معنا نه دربند دقت تاریخی بود و نه دربند صحت اخبار. قصد حماسی او در یک برداشت ساده، پی‌افکندن سرگذشت قوم بود به یاری بازآفریدن منظومه‌هایی پیوسته و هم‌رشته از افسانه‌های کهن و اسطوره که ملتی سینه به سینه بازمی‌گوید و آن را آئینه‌ی روح راستینش می‌شمارد. در نتیجه، وقتی فردوسی به داستان اردشیر رسید، پهنه‌ئی جذاب‌تر برای گردش قصد و قلمش نمی‌توانست یافت.» (هاشمی‌نژاد، ۱۳۶۹: ۱۱)

اسطوره‌ها و افسانه‌ها، پیش‌گویی و خواب‌گزاری‌ها همه از جمله باورها و اعتقادات جزئی مردم زمان هستند و کاریست این عناصر در داستان همسو با باورهای کهن آن مردمان است و از این روی مایه شگفتی آنان نیست. در عین حال، این بازگویی تمام و کامل باورهای مردمان کهن در عمیق‌ترین لایه‌ها و فراگیرترین بیان در صرف بیان رویدادهای تاریخی شاهان و جنگ‌ها میسر نمی‌بوده است. «بی‌تردید همان‌گونه که ارسطو با هوشمندی دریافته و در فن شعر خود بر آن تأکید کرده، می‌توان وقایع و حقایق تاریخی را رنگ آمیزی ادبی کرد، بی‌آن‌که دروغ و فریبی در کار نباشد؛ زیرا شاعر برای ایجاد تناسب بین اجزاء و رسیدن به کمال هنری، آرایه‌هایی هنری به مطلب اصلی افزوده است. این شیوه، کار هنر و ادبیات است؛ اما درست برعکس در تاریخ‌نویسی اصل بر آن است که جز واقعیت‌های موثق چیزی گزارش نشود. از این روست که در آثاری چون کارنامه که از آمیزه تواریخ و قصص فراهم آمده‌اند، ادیبان جنبه‌های داستانی را می‌جویند و پژوهندگان تاریخ، آن‌ها را به کناری می‌نهند.» (امینی، ۱۳۸۹:

داستان‌گوی کارنامه کوشیده است در بیان معنای فراگیر مورد نظرش (کیستی ایران و هویت ایرانیان) تمثیل و تصویرسازی را نیز به بهترین شکل هم‌چون نقالی هنرمند و چیره‌دست به کار گیرد و در کنار تاریخ و اسطوره از آن استفاده کرده است. تصویر قوچ دوان در پی اردشیر (کارنامه، ۳۹، ۴۱، ۴۹) به مثابه نماد فره ایزدی و داستان کرم هفتواد (کارنامه، ۵۵، ۷۷-۸۳) از نمونه‌های جذاب کارنامه هستند.

در کارنامه، تاریخ و افسانه در داستانی حماسی-عشقی به هم می‌پیوندند و روایتی جذاب را می‌سازد و این شیوه روایت و بیان معنا یکی از امکانات و قابلیت‌های کارنامه است. چه بسا اگر روایت اسطوره‌ها و تاریخ و افسانه در کارنامه بدین‌سان نبود، همه این‌ها از میان رفته بودند؛ چراکه ذائقه مردم روایت تاریخ در قالب افسانه را می‌پسندید و این علاقه عمومی و توجه به آن راهی بود برای بیان و انتقال معنا و تداوم آن در تاریخ.

۲-۱-۳. داستان، برآیند «شبه تودرتوی روابط»

داستان کارنامه برآیند عناصر متعدد فرهنگ ایرانیان است که در شبکه‌ای تودرتو و در هم‌تنیده از افسانه، تاریخ و اسطوره و... بر ساخته شده است. داستان کارنامه خلق شده یک فرد یا گروه یا حتی زمان خاص نیست و شبکه تودرتوی آن را می‌توان در سطوح و جوانب متعدد زمانی و مکانی و فکری بررسی کرد. از سویی از جهت زمانی فکرها و باورها و حتی شخصیت‌های افسانه‌ای متعلق به زمان‌های مختلف در یک‌جا گردآورده شده‌اند و مستقیم و غیرمستقیم درهم آمیزی آن‌ها ماهیت داستان کارنامه را بر ساخته است. رویدادها، شخصیت‌ها و نمادهای کارنامه اردشیر بابکان با عنصر تداعی باروهای کهن آیین بهی و قهرمانان اسطوره‌ای ایرانی و آریایی همراه می‌شوند و شبکه‌ای تودرتو از معنا را می‌سازند. در آغاز کارنامه پاپک سه شب پی‌درپی خواب می‌بیند:

«پاپک شبی بخواب دید چونان که خورشید از سر ساسان بتافت و همه جهان روشنی گرفت. دیگر شب ایدون دید چونان که ساسان به پیلی آراسته سپید نشسته است و هر که اندر کشور پیرامون ساسان‌اند، نماز بهش برند و ستایش و آفرین همی کنند. دیگر شب همان‌گونه ایدون دید چونان که آذر فرنبغ و گشسپ و برزین مهر به خانه ساسان، همی و خشنند و روشنی به همه کیهان همی دهند.» (کارنامه، ۵-۷)

چنانچه از اشارات خواب از جمله خورشید تابان و پیل سپید و حضور آذرفرنبغ و گشسپ برزین مشخص است و نیز چنانچه در ادامه خوابگزاران تصریح و روشن می کنند، این خواب‌ها یادآور اساطیر ایرانی و نیز مقدسان و نمادهای آیین بهی هستند و از این روی تعبیرها و معانی اسطوره‌ای دارند. در خواب اول حمایت ایزد مهر از ساسان ابراز می گردد، ایزدی که یار جنگاوران و پاسبان پیمان‌هاست. نشستن بر پیل سپید یادآور روایت متأخر پهلوی درباب «آمدن شاه بهرام ورجاوند» است که سوار بر پیل از هندوستان سوی ایران می آید و با بیرون راندن بیگانگان و بددینان، آیین مزدیسنا را دوباره برجای خواهد نشاند. خود این باور آخرالزمانی حاصل برقراری ارتباط میان دو بهرام است. یکی ایزد بهرام آماوند از ایزدان دین بهی است و در بهرام‌یشت (پورداود، ۲۵۶۳: ۱۲۲) چنین توصیف شده که یاور جنگاوران است و روزی برای نجات ایران خواهد آمد. بهرام دیگر بهرام ورجاوند نوۀ یزدگرد سوم است که «چشم به راه آمدنش از هندوستان بودند...تدریجاً این دو شخصیت درهم آمیخته شدند.» (منتظم، ۱۳۸۱: ۴۴۳-۴۴۴)

کی بُود که پیکی آید از هندوستان،
 که (بگوید) آمد آن شاه‌بهرام از دودۀ کیان،
 که (او را) پیل است هزار، بر سران سر است پیلان،
 که درفش آراسته دارد به آیین خسروان.» (آسانا، ۱۳۹۴: ۵۹)

با این که این تفسیر مستلزم باور به نگاشتن یا بازبینی متن کارنامه در دوران پس از اسلام است (که در بازنویسی‌ها دور از ذهن نیست)، اما به هر روی می توان دید که همین چند گزارۀ آغازین کارنامه چه شبکۀ پیچیده‌ای از مفاهیم و عناصر فکر و فرهنگ ایرانی را در خود نهان دارد. علاوه بر این‌ها در همین بند خواب پایک، درخشیدن آتشکده‌های سه گانه آذرفرنبغ، گشسپ و برزین مهر تداعی گر طبقه‌های اجتماعی ایران آن روز، آتشکده‌های مقدس و نقش آن‌ها و بسیاری مفاهیم تودرتوی دیگر هستند. هم‌چنین خود بابک، پیر رهنما و یاری گر قهرمان است که هم‌چون ققنوس افسانه‌ای در داستان‌های کهن به هر شکل و نمودی می تواند درآید و به راه‌های مختلف ممکن است بر سرنوشت و کنش قهرمان اثر بگذارد. در کارنامه، خوابی که بابک می بیند آغاز حرکت اردشیر در بزرگداشت و یکدلی ایرانیان می شود و این پیر رهنما در این مسیر نیز با اردشیر همراه است و او را هم‌چون ماجرای

خشم گرفتن اردشیر بر پسر اردوان به سبب دروغگویی و واکنش اردوان پند و هدایت می‌بخشد.» (کارنامه، ۱۷)

کلیت داستان کارنامه هم یادآور داستان‌های پهلوانی و قهرمانان ایرانی در برابر بیگانگان است، هم-چنان‌که در آغاز آن به عصر دارا و حسرت از دست شدن آن با یورش اسکندر اشاره می‌شود (کارنامه، ۳). خود اسکندر هم یادآور اسطوره‌های شر و بدی در ایران است که در مقابل آن نیک و خوبی و روشنی قرار می‌گیرد؛ نیکی و روشنی‌ای که در این داستان اردشیر نماینده و مظهر آن می‌شود. اردشیر تجسم شکوه دارا، رهایی‌بخش است و فره ایزدی با اوست: «مترس اردشیر کی بابکان از تخمه ساسان، ناف دارای شاه، چه رسته‌ای از هر بد، کس تو را نتوان گرفتن و تو را خدایی ایرانشهر بسیار سال باید کردن» (کارنامه، ۳۳). در روایت کارنامه:

هر یک از شخصیت‌های داستان در فضایی از باورهای آیینی اسطوره‌ای در نقش ویژه خود به قهرمانی ملی چهره گردانی می‌نند؛ کنیزک با خویشکاری ایزدانی چون اشی و آناهیتا قهرمان داستان را تا دریا که پشت و پناه اوست می‌رساند؛ دو برادر بزرگ و بُرزاتور در نقش یاریگرانی فرزانه در هنگامی که قهرمان دچار سرگشتگی شده، با نقشه ظریف و دقیق خود سبب تغییر رفتار پهلوانی اردشیر می‌شوند و نماد بت‌پرستی و گمراهی دینی، ازدهای هفتان بوخت، را از میان بر می‌دارند و زمینه روشنائی جهان می‌شوند و آبادی و دادگری را رواج می‌دهند (ابراهیمی، ۱۴۰۰: ۶۳).

در داستان کارنامه، آناهیتا، ایزدبانوی آب‌ها و باروری و نیز خدای جنگ و جنگاوری را در قامت زن روستایی‌ای که به اردشیر قوت قلب و نیز هشدار می‌دهد می‌توان دید. او اردشیر را به رفتن به سوی دریا برای رهایی رهنمون می‌شود: «بشتاب تا به دریا و چون نیز دریا به چشم بینید مپایید.» (کارنامه، ۳۳) اهمیت و پیچیدگی این اشارت وقتی آشکار می‌شود که جایگاه آناهیتا در میان خدایان آریایی، در آیین بهی و اوستا و تاریخ رویدادهای ایران ببینیم؛ و این‌که «ساسانیان خود پرستاران آتشکده آناهیتا در اصطخر پارس و ستاینده‌گان این خدایانوی باروری و جنگاوری بودند و آناهیتا را هم چون ایزدی می‌نگریستند که همراه با اهورامزدا، فره و شهریاری را به آن‌ها بخشیده بود.» (جلیلیان، ۱۳۹۷: ۵۱)

کرم هفتان‌بخت یا هفتواد در کارنامه هم هم‌آیندی روایات آریایی و زرتشتی و نیز پهلوانی ایرانی را با خود جمع دارد. این کرم یادآور نقش‌های مارگونه بر سفالینه‌های باستانی ایرانی، و اثری دهاک آریایی است. علاوه بر این در باورهای ایرانی «هرگاه نام ازدها یا مار را بر اسطوره هزاره‌ها و دوازده

هزار سال عمر گیتی بیفزایم، زمان توانمند، یعنی دوازده هزار سال، برابر خواهد بود با ارژدهای زمان که اسیر است و زمان بیکران ارژدهای رسته از بند است که با رهایی او گیتی نابود می گردد... زمان بیکران و ارژدهای آزاد از بند اسارت به معنای انهدام و نابودی عالم است.» (مزداپور، ۱۳۸۳: ۲۲۵) اردشیر با کشتن این کرم خدای خون خوار، به نوعی کنشی مزدایاورانه، حماسی و پهلوانی چون فریدون کرده و گیتی را از زوال و نیستی رهانیده است.

۲-۴. قهرمان کارنامه، کنشگر-شجاع

آرنت درباره قهرمان داستان می پندارد که قهرمانی او لزوماً شجاعت به معنای امروزی و اقدامات خارق العاده یا بی نقصی و بی عیبی نیست، همان طور که ارسطو نیز قهرمان را کسی می داند که جنایت کار نیست اما در عین حال بی نقص و خطا کار محض هم نیست.» (سیدحسینی، ۱۳۷۶: ۱۱۱) در این چارچوب می بینیم اردشیر، قهرمان داستان کارنامه، صفات قهرمانانه زیادی دارد، از نژاد دارایان است، از جهت جسمانی ورزیده و آماده است، و «به فرهنگ و سواری فرهیخته و بایسته» (کارنامه، ۱۳) و «به یزدان یاری به چوگان و سواری و شترنج و نیواردشیر و دیگر.... چیر و آزموده» (کارنامه، ۱۵) است؛ با همه این ها و با این که «خره کیانی با اردشیر» است (کارنامه: ۴۹) و بدن پیروزی ها می یابد، اما او قهرمانی همیشه کامیاب هم نیست و چه بسیار ناکام می گردد، «ستوهی» می پذیرد، به بیابان بی آب و خورش «با سواران و ستوران همگی به گرسنگی و تشنگی» در می آید.» (کارنامه: ۵۱) در عین جنگاوری و سلحشوری، گاه بسیار رحم دل و مهربان نمایان می گردد و با دیدن ایثارگری گوری برای زن و فرزند، به یاد همسر و فرزندش افتاده و «دل سوزه» می شود.» (کارنامه، ۱۰۳)

از ویژگی های خاص کارنامه اردشیر بابکان در میان نوشته های مشابه آن است که برخلاف غالب نوشته ها درباره چهره های تاریخی که گرد سر آن ها هاله تقدس نهاده شده و جامه زهد بر آن ها پوشانیده شده؛ «نویسنده این داستان با نظر حقیقت بین و موشکافی استادانه ای پهلوانان خود را با احساسات و سستی های انسانی بدون شاخ و برگ برای ما شرح می دهد.» (هدایت، ۱۳۴۲: ۱۶۲) قهرمان کارنامه شخصیتی عادی در عین حال شجاع و کنشگر به معنای آرتنی دارد؛ او در پی آزادی و رهایی، بزرگی و شکوه مُلک، شکست دشمنان و بدکاران با قهرمانی و پایداری قهرمانانه است. او واجد بسیاری از صفات شاه آرمانی ایرانی است و به نوعی سیمای حکمروا و حکمروایی بایسته ایران زمین با او ترسیم می شود: «مهم ترین دغدغه زندگی وی آرام کردن و متحد کردن کشور است تا بتواند آن را به تک پادشاهی برساند.» (راشد محصل و موسوی، ۱۳۸۹: ۱۲)

در کارنامه با وجود وابستگی اردشیر به نیروها و عوامل دینی مثل فره ایزدی و آذر فرنبخ، در نهایت مسائل دینی تنها نقش توجیه کننده اراده و خواست این قهرمان را بر عهده دارند و حتی اشتباهات و گناهان او را توجیه و رفع می کنند. به عنوان مثال دستور اردشیر در کشتن زن باردار خود با یاری بخت و تقدیر و نیروهای دینی مثل موبدان رفع می شود. (کارنامه، ۱۰۹) و به خسارت و مکافات نمی انجامد. (امیدعلی، ۱۳۹۰: ۱۳۶-۱۳۷) کنش قهرمانانه آرنتی، سیاسی و بزرگ و اصیل و در این جا رهایی وطن است که در فراسوی اشتباهات ریز و درشت و رویدادهای روزمره به واسطه قهرمان پیش می رود.

۲-۱-۵. کارنامه و غلبه بر نیستی

میل به جاودانگی در داستان کارنامه اردشیر بابکان را در چند سطح می توان دید. یکی از چشم انداز کلی این داستان و خلق روایتی داستانی و حماسی از بزرگی ایرانیان است و دیگری آنچه در داستان می گذرد. در سطح اول و چشم انداز فراگیر باید گفت روایت قصه اردشیر و نقش آفرینی او در تاریخ ایران در کارنامه در قالب داستانی چنین «شیرین و دلچسب»، خواندنی، ماندنی و جاودان شده است. روایت داستانی، عامل مانایی کارنامه و قهرمان آن شده است. غلبه بر نیستی و مرگ و در مقابل تلاش برای جاودانگی از هدف ها و انگیزه های اصلی روایت داستان های بزرگ و قهرمانان اسطوره ای آن- هاست که در طول تاریخ بشر همواره حضور داشته اند. داستان ها و قهرمانان آن ها کهن الگوهایی را تکرار می کنند که در بطن و متن آن راه زیست قهرمانانه، شرافتمندانه و همراه با شکوه و بزرگی به انسان ها نمودار می گردد. (اخوانی و محمودی، ۱۳۹۷: ۴۹-۸۳)

در سطح دیگر درباره مانایی کارنامه باید گفت داستان کارنامه همانند کنش های بزرگی که از دید آرنت، قهرمانان تاریخی برای باقی ماندن و جاودانگی انجام می داده اند، قهرمان آن را مانا کرده است. کارنامه روایت قهرمانی است که کنش های بزرگی را رقم زده و به خاطر این کنش ها در تاریخ جاودان شده است.

اردشیر در روایت کارنامه را می توان در زمره قهرمانان نجات بخش و رهایی آفرینی قرار داد که یکی پس از هم برای رهایی و رستاخیز جهان می آیند. او در جایگاه شاهی، نقشی در زنجیره فرمانروایی ازلی ایرانی تا ظهور سوشانس در آخر زمان ایفا می کند. در این اثر ضمن این که سلسله ای از این قهرمانان در رابطه با هم معرفی می شوند، در بیان نسبت دارا و ساسان و بابک و اردشیر و شاپور و نیز در روایت های مشابه و نزدیک پیرامون زاده شدن و برخی رخدادهای دیگر برای اردشیر و شاپور (کارنامه، ۱۱۸-۱۳۵) نوعی تداوم و پیوستگی و بدین سان، مانائی به نمایش گذاشته می شود. بر این

اساس کارنامه اردشیر بابکان هم «مانند دیگر روایت‌های اسطوره‌ای، کهن‌ترین شکل آرزوی جاودانگی است.» (ابراهیمی، ۱۴۰۰: ۴۸-۴۹)

۲-۱-۶. موقعیت‌مندی داستان گوی کارنامه

با این‌که نویسنده کارنامه هم‌چنان ناشناخته مانده است، دقت در سبک ادبی این حماسه تاریخی و ظرائف بلاغی آن نشان می‌دهد که این روایت دانشورانه، سنجیده و هدف‌مند به دست کاتب یا کاتبانی چیره‌دست نگاشته شده است؛ راوی‌ای که در موضع و موقعی خاص در متنش نشسته و داستان را به سمت و سوی دلخواه می‌کشد و می‌سراید. راوی کارنامه اگرچه به نام مشخص نیست، به روشنی در این متن حضور دارد و آشکارا جانبدار یگانگی ایران و هویت فرهمند سرزمین و شاه آن است. در نخستین سطرهای کارنامه از پراکندگی ایران بدست اسکندر مقدونی و جانشینانش می‌گوید: «پس از مرگ اسکندر رومی، ایران‌شهر دوسد و چهل کدخدا بود...» (کارنامه، ۳) و این رنج‌دلی راوی از آشفتگی و نابسامانی سیاسی ایران در سراسر نوشته به چشم می‌خورد. به نسب و تخمه دارای دارایان می‌بالد و خطی از برآمدن ایران با بر تخت نشستن وارثان این دودمان را روایت می‌کند. پیشگویان او از بین رفتن چندخدایی و بازگشت یک‌خدایی را خبر می‌دهند (کارنامه، ۲۷)؛ ناظران گریز اردشیر از درگاه اردوان و رهسپار بدست گرفتن قدرت، او را امیدوارانه ترغیب و تشویق می‌کنند که «ترا خدایی ایران‌شهر بسیار سال باید کردن. بشتاب...» (کارنامه، ۳۳) در این مسیر فره‌ایزدی به شکل قوچی از پی او راهی می‌شود و به او می‌پیوندد. (کارنامه، ۳۹-۴۱) خدایان دروغین برمی‌افتند، کرم‌خدای پلید به هلاکت می‌رسد، نیرنگ زهرنوشاندن با یاری نیرویی اهورایی ناکام می‌گردد (کارنامه، ۹۵) شهرها و ده‌ها کسته کسته به فرمانبری و اطاعت می‌آیند و سرانجام داستان، ایران‌شهر با خداوندی هرمزد به یک‌خدایی رسیده و «ایران‌شهر او، پیرایشی‌تر و چابک‌تر و نامی‌تر کرد.» (کارنامه، ۱۳۵) راوی کارنامه موقعیت‌مند است و داستان‌رهایی ایران را با دربرداشت اسطوره‌ها و باورها و افسانه‌هایش روایت می‌کند؛ او راوی بی‌طرف داستانی تاریخی یا عاشقانه یا حماسی نیست. داستان‌سرای کارنامه، راوی دردمند یگانگی ایران است.

۲-۱-۷. کارنامه و داستان گویان کهن

آرنت داستان‌گویان کهن را بهترین آشکارکنندگان کیستی در داستان‌های غیب‌گویانه می‌شمارد؛ داستان‌سرایانی که در ایران عهد کارنامه و پیش از آن به نام «گوسان‌ها» شناخته شده و واجد همین

نقش و کارکرد داستان‌گویی بوده‌اند. کارنامه را می‌توان زنده و مانده به واسطه نقش و عملکرد گوسان‌ها دانست. گوسان‌ها قصه‌پردازانی بدیهه‌سرا و آشنا به موسیقی بوده‌اند که از دوران کهن در میان ایرانیان حضور داشته‌اند. سنت آنان در پرداختن به داستان‌های حماسی بسیار غنی بوده است و «داستان‌های پهلوانی و گاهی حماسی عشقی را به صورت نمایشی همراه با بازی‌ها و بیشتر به نظم نقل می‌کردند... و بهترین حافظ و شاید مهم‌ترین عامل تلفیق داستان‌های حماسی ایران بشمار می‌روند.» (راشد محصل، ۱۳۹۱: ۱۱)

پژوهش‌های مری بویس^۱ نشان می‌دهد گوسان‌ها یا خنیاگران و داستان‌سرایان عهد کهن نقش و سهم مهمی در گسترش افسانه‌های پهلوانی ایرانی داشته‌اند. (بویس و فارمر، ۱۳۶۸) واژه پارتی گوسان که معادل آن خنیاگر گفته می‌شود، در شماری از متون ایرانی از جمله ویس و رامین که ریشه پارتی دارد آمده است و در ارمنستان که فرهنگ پارتی اثر عمیقی بر آن داشته راه یافته است و موسی خورنی مورخ مشهور ارمنی به آن اشاره کرده است. خنیاگران و گوسان‌ها به عنوان راویان شعر، موسیقی و افسانه‌ها و اساطیر قوم خود، افسانه‌های کهن را جمع‌آوری و روایت نموده و مستقیم و غیرمستقیم در کتابت این روایات ملی نقش داشته‌اند. آنان که به‌ویژه در دوره پارتی بسیار مورد توجه بودند، در حوزه کاری خود به عنوان شاعران موسیقی‌دان از اعتبار و احترام برخوردار بوده‌اند. برخی از ایشان شاعران درباری بوده‌اند، برخی شاعران و هنرمندانی بوده‌اند که فردی و گروهی در مقابل بزرگان، شعر و موسیقی اجرا می‌کرده‌اند و شماری از آنان زندگی محقری داشته و در میان روستاییان و مکان‌های عمومی شناخته شده بوده‌اند. بویس یادگار زریران، بخش زیادی از شاهنامه فردوسی و ویس و رامین را از آثاری می‌داند که البته به شکل غیرمستقیم از گوسانان به جای مانده است. (بویس، ۱۳۶۸-۱۳۶۹: ۷۵۸-۷۶۲)

گوسان‌ها با تخیل و هوشمندی و قدرت منطقی که داشته‌اند، وقایع، مکان‌ها و شخصیت‌های تاریخی را به افسانه‌هایی مبدل می‌کردند که مورد پسند و همسو با ذائقه مردم باشد. «آن‌ها به یک نیاز بشری و در همان حال به یک تمایل قوی پاسخ می‌دهند. این تمایل در جهت تبدیل واقعیت به افسانه است... گوسان‌ها سنت داستان‌سرایی را به دوران‌های بعد انتقال دادند.» (هاشمی‌نژاد، ۱۳۶۹: ۱۲) کششی که با ذوق و عقلانیت و هنرمندی گوسان‌ها با درهم آمیزش هنرمندانه و چیره‌دستانه عناصر داستانی، تاریخ، افسانه، حماسه، قهرمانی، عشق و اسطوره در کارنامه محقق و متجلی گشت، آن را داستانی

جذاب، مناسب نقل و نقالی و بدین سان خواندنی و ماندنی کرد. گوسان‌ها به مثابه خیاگران یا داستان‌گویان کهن ایرانی، روایتی جذاب و ماندنی از کیستی ایران ارائه نموده‌اند.

۳. نتیجه‌گیری

کارنامه اردشیر بابکان از متن‌های کهن ایرانی است که اهل سیاست خوانش سیاسی درخوری از آن ارائه نکرده‌اند و مسئله ما در این مقاله فهم جایگاه و ماهیت کارنامه اردشیر بابکان از منظر سیاسی بود. در بررسی این موضوع و با توجه به قالب داستانی کارنامه، در این مقاله در چارچوب ایده و روش داستان‌سرایی هانا آرنه که خود نگاهی سیاسی به داستان و کاربست آن است، کوشیدیم خوانشی سیاسی از این متن ارائه کنیم تا به فهمی بهتر از چیستی و مضامین سیاسی آن برسیم.

سیاست و داستان رابطه‌ای دوسویه دارند؛ سیاست و سیاستمداران در پیدایش داستان‌ها نقش دارند و با داستان‌ها کنش‌های خود را توجیه و مخاطبان را اقناع می‌کنند. در مقابل، داستان‌ها به شناخت ژرف جامعه و انسان‌ها کمک می‌کنند و در برساختن کیستی و هویت نقش زیادی دارند. با چنین نقش‌هایی، داستان در نظام فکری آرنه مؤلفه‌ها و کارکردهای خاصی می‌یابد که با بنیان‌های فکر سیاسی او از جمله مفهوم کنش (عمل) و حوزه عمومی پیوستگی زیادی دارد. نگاه آرنه به داستان و مؤلفه‌هایی که برای آن ذکر می‌کند را هم برای تحلیل روایت‌های سیاسی (اعم از داستان‌ها، ایدئولوژی‌ها، مکاتب و...) و هم برای برساختن چنین روایت‌ها و داستان‌هایی می‌توان به کار برد. در نظام فکری آرنه: ۱- داستان، بهترین بستر ظهور کیستی و هویت است. ۲- داستان‌گویی معنای آنچه به آن می‌پردازد را آشکار می‌سازد و ماهیتی تمثیلی و نمونه‌وار دارد و نه تعمیم‌دهنده. ۳- داستان، برآیند «شبکه تودرتوی روابط» است و معنا و هویت در آن به طور «بین‌الذهانی» نمودار می‌گردد. ۴- قهرمان داستان قهرمان شجاع کنشگر در عرصه عمومی است. ۵- داستان، راهی برای جاودان شدن است. ۶- داستان‌سرا موقعیت‌مند است. ۷- کیستی را داستان‌سرایان با داستان‌ها به بهترین شکل بیان می‌کنند. در این مقاله کارنامه اردشیر بابکان را در چارچوب دقایق و عناصر داستان مورد نظر آرنه که با رویکردی سیاست‌اندیشانه دیده و وضع شده‌اند قرار دادیم.

داستان کارنامه و ظهور کیستی ایران: با این که کارنامه، اردشیر بابکان و کنش‌های او را محور قرار داده است، اما مایه اصلی این اثر یکدستی ایران و از بین بردن پراکندگی است و همه جزئیات داستان امکاناتی هستند در جهت کنش ملی‌گرایانه و سیاسی برای یگانه کردن ایران و نقل و یادآوری

اسطوره‌ها و باورهای مردمان آن در جهت بازجست روح و هویت ملی. این هدف‌ها و رویکردها جملگی سیاسی هستند.

بیان معنا در *کارنامه*: *کارنامه* در پی نشان دادن هویت و فرهنگ و اساطیر ایرانی در قالبی داستانی و روایی است، در پی بیان معنای فراگیر است و نه ارائه نظریه‌ای فراگیر، تعمیم الگوی فکری خاص و یا صرف ذکر رویدادهای تاریخی و... . *کارنامه* می‌کوشد تصویری منحصر به فرد از کیستی ایران ارائه دهد و این امری سیاسی است.

قهرمان *کارنامه*، کنشگر-شجاع: قهرمان *کارنامه* شجاع و کنشگر به معنای آرنتی است؛ کنشی که سیاسی و اقدام سیاسی عملی در میدان و عرصه عمومی و رهایی طلبانه است. او در پی آزادی و شکست دشمنان با کنش‌های قهرمانانه است؛ صفات شاه آرمانی ایرانی را در خود دارد و سیمای حکمفرمای شایسته ایران با او ترسیم می‌شود.

کارنامه و غلبه بر نیستی: روایت داستانی *کارنامه* اردشیر موجب مانایی *کارنامه* و قهرمان آن شده است. *کارنامه* از محدود متن‌های باقی مانده به خط و زبان پهلوی است.

کارنامه و موقعیت‌مندی داستان‌گو: داستان‌گوی *کارنامه* در متن داستان حاضر است و از یگانگی و هویت فرهمند ایران جانبداری می‌کند. دلواپسی او از نابسامانی سیاسی ایران در سراسر نوشته به چشم می‌خورد و داستان رهایی ایران را با بازجست و برکشیدن اسطوره‌ها و باورها و افسانه‌های همراهی و تشویق می‌کند.

در مجموع با نظر به پرسش اصلی این جستار می‌توان گفت در حالی که *کارنامه* را رمان، تاریخ آمیخته به افسانه و... خوانده‌اند، بررسی و تحلیل *کارنامه* اردشیر بابکان از منظر سیاسی و در چارچوب ایده داستان‌گویی آرنتی نشان می‌دهد *کارنامه* اثری سیاسی، روایت کیستی ایران و سرگذشت قوم است. روایتی است از پرده‌ای از تاریخ ایران با محوریت اردشیر و آغازهای عصر ساسانی که در آن داستان‌سرا کوشیده است سرگذشت مردمان، تاریخ و حماسه‌ها و اندیشه‌ها و باورها و اسلوب‌های اندیشیدن آنان را به بیان آورد و به تصویر کشد و بدین‌سان روح هویت و فرهنگ ملت را بازگوید و مانا سازد. از این روی می‌توان گفت *کارنامه* هم‌رشته‌ای از عناصر برجسته هویتی و فرهنگی ایران و برآیندی از این عناصر فرهنگی پربار است. در شرایطی که در سایه دوران ملوک‌الطوایفی، ملیت ایرانی و یگانگی آن مخدوش شده بود، یادآوری و برشماری و روایت عناصر هویت ملی و بازجست خاطره جمعی و روح مردمان قوم کنشی سراسر سیاسی بوده است. چنان‌که در هر زمانی این عناصر هویت

ملّی و بازجست و یادآوری آن‌ها و مایه اصلی کوشش دولت و ملت و جهت حرکت و پیشرفت کشور قرار دادن آن امری سیاسی و ایدئولوژیک قلمداد می‌شود. حتی کوشش برای خوانش سیاسی، هویتی و ایران‌گرایانه نوشته‌هایی مانند کارنامه نیز سوای محتوا و مضمون، فی‌نفسه سیاسی است.

در کارنامه اردشیر بابکان عناصر و دقایق پرشمار افسانه، حماسه، اسطوره‌ها، فرهنگ، تاریخ و ادب ایران از دم یاد دردناک ویرانی مُلک به‌دست اسکندریان و ملوک طوایف با هم می‌آمیزند و در داستانی پرکشش، رازهای کهن و اشارات آیینی، دینی و ملی در قالب خواب‌ها و پیشگویی‌های شگرف رازدانان، قوّت و تعیین‌کنندگی نژادگی، بالیدن قهرمان توانمند و هنرمند، کشتن اژدها، همراهی فره‌ایزدی و نیروهای رهایی‌بخش و یاری‌گر ایزدانی چون میترا و نیز عشق، مهر و مرام پهلوانی با هم همراه می‌گردند تا ضمن به‌ظهور رساندن کیستی ایران و شیوه‌های اندیشیدن، تخیل و زندگی ایرانیان در این شبکه تودرتوی مضامین، فراز و فرود راه‌رهای و یگانگی ایران را روایت کند و بیش از آن، ارزش و شکوه این وحدت و یگانگی را در چشم ایرانیان به تصویر کشد و بر ذهن آنان استوار نگارد. این چنین هدف‌های درهم‌تنیده و پرشمار و بزرگ، نه با روایت سر راست تاریخی، نقل افسانه‌ها، پند دانشمندان به پاسداشت یگانگی و ملیت و نه با نقل پر شور حماسه‌ها و قهرمانی‌ها، بلکه تنها در داستانی سیاسی با چونی آرنتی آن شدنی بوده است؛ داستان و داستان‌سرایی‌ای که از نظر آرنت، ذاتاً سیاسی است و شکل نمایشی آن هنر سیاسی اعلاست. هنری که گوسانان دانشمند، چیره‌دست و خوش‌نوا ایرانی در کالبد کارنامه اردشیر بابکان به‌ظهور رسانده‌اند. از این روی هم هدف برجسته نگارنده و راویان کارنامه (پسرانند پراکندگی و برقراری همداستانی ملت و شکوه کشور)، هم مضامین و مفاهیم به کار گرفته شده (داستان قهرمانی، حماسه، اسطوره، افسانه، باورها و دیگر مفاهیم هویتی و فرهنگی) و هم قالب بیان و روایت کارنامه (داستان) سیاسی است.

کتابنامه

آرنت، هانا. (۱۳۸۹) وضع بشر. ترجمه مسعود علیا، تهران: ققنوس.

آسانا، جاماسب جی دستور منوچهر جی جاماسب. (۱۳۷۱) متون پهلوی. گزارش سعید عریان، تهران: کتاب-

خانه ملی جمهوری اسلامی ایران.

آموزگار، ژاله. (۱۳۹۹) زبان، فرهنگ، اسطوره. چ ۶، تهران: معین.

ابراهیمی، مختار. (۱۴۰۰) «اسطوره‌شناختی چگونگی و چرایی سفر قهرمان در کارنامه اردشیر بابکان». ادبیات عرفانی و اسطوره‌شناختی، س...ال ۱۷، شماره ۶۴، ۶۷-۴۱.

<https://doi.org/10.30495/mmlq.2021.682687>

اخوانی، سعید و فتانه محمودی. (۱۳۹۷) «مطالعه تطبیقی در اساطیر ایران و شرق دور». ادبیات عرفانی و اسطوره‌شناختی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، س ۱۴، ش ۵۳. ۵۳-۸۲.

امیدعلی، بابک. (۱۳۹۰) بررسی مقایسه‌ای کارنامه اردشیر بابکان و یشت‌ها در رابطه با مسئله هویت ایرانی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم سیاسی دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده علوم انسانی.

امینی، محمدرضا. (۱۳۸۹) «بررسی تطبیقی کارنامه اردشیر بابکان با روایت نویافته یونانی آن». تاریخ ادبیات، شماره ۶۴، بهار ۱۳۸۹، ۲۷-۵.

امینی، محمدرضا. (۱۳۹۰) «مقایسه کارنامه اردشیر بابکان و افسانه‌های کتاب منتسب به بارسوما براساس گزارش موسی خورنی». پژوهش زبان و ادبیات فارسی، شماره ۲۱، ۵۴-۳۱.

باقری، مهری. (۱۳۷۸) کارنامه اردشیر بابکان. تهران: قطره.

بشیریه، حسین. (۱۳۸۲) تاریخ اندیشه‌های سیاسی در قرن بیستم: ج دوم لیبرالیسم و محافظه‌کاری. تهران: نی.

بلعمی، ابوعلی محمدبن محمدبن. (۱۳۴۱) تاریخ بلعمی. به تصحیح محمدتقی بهار، به کوشش محمد پروین گنابادی، تهران: وزارت فرهنگ.

بویس، مری. (۱۳۶۸-۱۳۶۹) «گوسان‌های پارتی و سنت‌های خنیاگری در ایران». ترجمه مهری شرفی، چیستا، اسفند ۱۳۶۸ و فروردین ۱۳۶۹، شماره ۶۶ و ۶۷.

بویس، مری و هنری جرج فارمر. (۱۳۶۸) خنیاگری و موسیقی ایران. ترجمه بهزاد باشی، تهران: آگاه.

بی‌نام. (۱۳۵۴) کارنامه اردشیر بابکان با متن پهلوی، آوانویسی، ترجمه فارسی و واژه‌نامه. بهرام فره‌وشی، تهران: دانشگاه تهران.

بی‌نام. (۱۳۹۷)، ترجمه کللیه و دمنه. انشاء ابوالمعالی نصرالله منشی، تصحیح مجتبی مینوی طهرانی، ج ۴، تهران: میلاد.

پورداد. (۲۵۶۳) یشت‌ها. ج ۲، به کوشش بهرام فره‌وشی، تهران: دانشگاه تهران.

تفضلی، احمد. (۱۳۷۶) تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام. به کوشش ژاله آموزگار، تهران: سخن.

ثعالبی نیشابوری، عبدالملک بن محمد بن اسماعیل. (۱۳۶۸) تاریخ ثعالبی: مشهور به غرر اخبار ملوک الفرس و سیرهم. ترجمه محمد فضائی، تهران: نقره.

جلیلیان، شهرام. (۱۳۹۷) «اردشیر بابکان و خدایانو آناهیتا». تاریخ اسلام و ایران، دوره جدید، بهار ۱۳۹۷، شماره ۳۷ (پیاپی ۱۲۷).

راشد محصل، محمد تقی و سیده فاطمه موسوی. (۱۳۸۹) «بررسی عناصر داستانی در متن پهلوی کارنامه اردشیر بابکان». کهن نامه ادب پارسی، ۱(۱): ۱-۲۴.

راشد محصل، محمدرضا. (۱۳۹۱) سنت قصه پردازی و موقعیت گوسان‌ها در نقل روایات پهلوانی. پژوهشنامه ادب حماسی، شماره چهاردهم، سال هشتم، ۹-۲۲.

سید حسینی، رضا. (۱۳۷۶) مکتب‌های ادبی. جلد اول، چاپ یازدهم، تهران: نگاه.

صفا، ذبیح الله. (۱۳۳۳) حماسه سری در ایران. تهران، موسسه مطبوعاتی امیر کبیر.

طبری، محمد بن جریر. (۱۳۵۲) تاریخ طبری یا تاریخ الرسل و الملوک. ج ۲، ترجمه ابوالقاسم پاینده، تهران: بنیاد فرهنگ ایران.

علی حسینی، علی، سارا نجف پور و علی تدین راد. (۱۳۹۶) «روش شناسی هانا آرنست در پدیده‌های سیاسی». روش شناسی علوم انسانی، سال ۲۳، شماره ۹۲، ۱۶۳-۱۹۴.

فردوسی، ابوالقاسم. (۱۳۹۸) شاهنامه. ویراستار میرجلال الدین کزازی، تهران: ترنگ.

لسناف، مایکل ایچ. (۱۳۸۵) فیلسوفان سیاسی قرن بیستم. ترجمه خشایار دیهیمی، تهران: ماهی.

مزدپور، کتایون. (۱۳۸۳) داغ گل سرخ و چهارده گفتار دیگر درباره اسطوره. تهران: اساطیر.

مسعودی، علی بن حسین. (۱۳۹۶) مروج الذهب و معادن الجواهر. ج ۱، ترجمه ابوالقاسم پاینده. تهران: علمی و فرهنگی.

منتظم، حسین. (۱۳۸۱) «آمدن شاه بهرام ورجاوند». ایران شناسی، سال چهاردهم، تابستان ۱۳۸۱، شماره ۵۴، ۴۴۲-۴۴۵.

ناتل خانلری، پرویز. (۱۳۷۴) تاریخ زبان فارسی. ج ۱، چ ۵، تهران: سیمرغ.

هاشمی نژاد. (۱۳۶۹) کارنامه اردشیر بابکان از متن پهلوی. تهران: مرکز.

هدایت، صادق (۱۳۴۲) *زند و هومن یسن و کارنامه اردشیر بابکان*. چ ۳، تهران: موسسه چاپ و انتشارات امیرکبیر.

References

- Akhavani, S, and Mahmoudi, F. (2018) "A Comparative Study of Myths in Iran and the Far East," *Journal of Mystical Literature and Mythological Research*, Islamic Azad University, South Tehran Branch, 14(53), 53-82. (In Persian).
- Amini, M. (2010) "A Comparative Study of the Karnameh-e Ardashir-e Babakan and It's Newly Discovered Greek Version." *Journal of Literary History*, No. 64, Spring 2010, 5-27. (In Persian).
- Amini, M. (2011) "A Comparison of the Karnameh-e Ardashir-e Babakan and the Legends Attributed to Barsoma Based on the Account of Moosa Khorni." *Research in Persian Language and Literature*, No. 21, 31-54. (In Persian).
- Amouzgar, Z. (2020) *Language. Culture, Myth*. 6th edition, Tehran: Moein Publications. (In Persian)
- Anonymous (1975) *Karnameh-e Ardashir-e Babakan with Pahlavi Text*. Transcription, Persian Translation, and Glossary, by; Bahram Farahvashi, Tehran: University of Tehran Press. (In Persian).
- Anonymous (2018) *Translation of Kelileh and Demneh*. Composed by; Abu'l-Ma'ali Nasrullah Munshi, Edited by; Mojtaba Minovi Tehrani, 4th Edition, Tehran: Milad Publications. (In Persian).
- Arendt, H. (1968) *Men in dark times*. New York: Harcourt Publications.
- Arendt, H. (2010) *The Human Condition*. translated by Masoud Olia, Tehran: Goqnoos Publications. (In Persian).
- Asana, J. (1992) *Pahlavi Texts*. Reported by; Saeed Oryan, Tehran: National Library of the Islamic Republic of Iran. (In Persian).
- Bagheri, M. (1999) *Karnameh-e Ardashir-e Babakan*, Tehran: Qatreh Publications. (In Persian).
- Bal'ami, M. (1962) *Tarikh-e Bal'ami*, Edited by; Mohammad Taqi Bahar, with the assistance of Mohammad Parvin Gonabadi, Tehran: Ministry of Culture Publications. (In Persian).
- Bashiriyeh, H. (2003) *History of Political Thought in the Twentieth Century: Vol. 2, Liberalism and Conservatism*, Tehran: Ney Publishing. (In Persian).
- Boyce, M. (1989-1990) "Parthian Goosan and the Tradition of Minstrelsy in Iran," Translated by; Mehri Sharafi, *Chista Magazine*. (In Persian).
- Boyce, M, and Farmer, H. (1989) *Minstrelsy and Music in Iran*, Translated by; Behzad Bashi, Tehran: Agah Publications. (In Persian).
- Canovan, M. (1992) *Hannah Arendt; A Reinterpretation of her political thought*, Cambridge: Cambridge University Press.

- Disch, L. J. (1993) More Truth Than Fact: Storytelling as Critical Understanding in the Writings of Hannah Arendt. *Political Theory*, 21(4), 665–694. <http://www.jstor.org/stable/192078>
- Ebrahimi, M. (2021) “Mythological Analysis of the How and Why of the Hero’s Journey in the Karnameh-e Ardashir-e Babakan,” *Journal of Mystical Literature and Mythological Research*, Vol. 17, No. 64, 41-67. (In Persian). <https://doi.org/10.30495/mmlq.2021.682687>
- Ferdowsi, A. (2019) *Shahnameh*, Edited by; Mirjalaloddin Kazzazi, Tehran: Torang Publications. (In Persian).
- Hasheminejad, G. H. (1990) *Karnamag-e Ardashir-e Babakan from the Pahlavi Text*, Tehran: Markaz Publications. (In Persian).
- Hedayat, S. (1963) *Zand-e Vohuman Yasn and Karnameh-e Ardashir-e Babakan*, 3rd edition, Tehran: Amir Kabir Publications. (In Persian).
- Herzog, A. (2001) The poetic nature of political disclosure: Hannah Arendt’s storytelling, *Clio*, 30(2), 169-94.
- Hinchman, L, & Hinchman, S. (1991) *Existentialism politicized*. Arendt’s debt to Jaspers, *Review of Politics*: 53 (36), 435-68.
- Jacobitti, S.D. (1991) *The public, the private, the moral*. Hannah Arendt and political morality, *International Political Science Review / Revue internationale de science politique*: 12 (4), 281-93.
- Jalilian, Sh. (2018) “Ardashir Babakan and the Goddess Anahita,” *History of Islam and Iran*, New Series, Spring 2018, No. 37 (127). (In Persian).
- Jorgensen, K. M. (2020) *Storytelling, space and power: An Arendtian account of subjectivity in organizations*, *Organization*, 2020, 1-16, sagepub.com/journals-permissions, DOI: 10.1177/135050842092852
- Lessnoff, MH. (2006) *Political Philosophers of the Twentieth Century*, Translated by; Khashayar Deihimi, Tehran: Mahi Publications. (In Persian).
- Mas’udi, A. (2017) *Moruj al-Dhahab wa Ma’adin al-Jawhar*, Vol. 1, translated by Abolqasem Payandeh, Tehran: Elmi va Farhangi. (In Persian).
- Mazdapour, K. (2004) *Enduring The Pain of Red Rose Loss and Fourteen Other Essays on Myth*, Tehran: Asatir. (In Persian).
- Montazem, H. (2002) “The Coming of Shah Bahram Varjavand,” *Iranshenasi*, Vol. 14, Summer 2002, No. 54, 442-445. (In Persian).
- Natel Khanlari, P. (1995) *History of the Persian Language*, Vol. 1, 5th edition, Tehran: Simorgh. (In Persian).
- Omidali, B. (2011) *A Comparative Study of the Karnamag-e Ardashir-e Babakan and the Yashts in Relation to Iranian Identity*, Master’s Thesis in Political Science, Tarbiat Modares University, Faculty of Humanities. (In Persian).

- Pourdavoud, I. (1984) *Yasht ha*, Vol. 2, edited by Bahram Farahvashi, Tehran: University of Tehran Press. (In Persian).
- Rasheed Mohassel, M. (2012) "The Tradition of Storytelling and the Role of Gōsān in Narrating Heroic Tales," *Research Journal of Epic Literature*, No. 14, Year 8, 9-22. (In Persian).
- Rasheed Mohassel, M., and Mousavi, F. (2010) "Analysis of Narrative Elements in the Pahlavi Text of Karnamag-e Ardashir-e Babakan," *Kohan-Nameh-ye Adab-e Parsi*, 1(1): 1-24. (In Persian).
- Ricoeur, P. (1983) *Action. story and history; On re-reading The human condition, Salmagundi*: (60), 60-72.
- Safa, Z. (1954) *Epic Poetry in Iran*, Tehran: Amir Kabir Publishing Institute. (In Persian).
- Seyyed Hosseini, R. (1997) *Literary Schools*, Vol. 1, 11th edition, Tehran: Negah. (In Persian).
- Tabari, M. (1973) *Tarikh-e Tabari or Tarikh al-Rusul wa al-Molouk*, Vol. 2, translated by Abolqasem Payandeh, Tehran: Iran Culture Foundation. (In Persian).
- Tadayyonrad, A. (2015) "Understanding and the Political in Hannah Arendt's Thought," PhD Dissertation in Political Science, Faculty of Administrative and Economic Sciences, University of Isfahan. (In Persian).
- Tafazzoli, A. (1997) *History of Pre-Islamic Iranian Literature*, edited by Zhaleh Amouzgar, Tehran: Sokhan. (In Persian).
- Tha'alibi Nishaburi, A. (1989) *Tarikh-e Tha'alibi*: Known as *Ghorar Akhbar Molouk al-Fors va Siyarehem*, translated by Mohammad Faza'ili, Tehran: Noqreh. (In Persian).